

Hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning  
Medicinska Ledningsstaben

TJÄNSTEUTLÅTANDE  
2008-12-03

HSN 0801-0055  
LS 0809-1095

*Handläggare:*  
*Ann Fjellner*

## **Yttrande över Remiss, Uppdrag i budget 2008 att i samarbete med nämnder och styrelser samt andra aktörer under 2008 utreda vilka konsekvenser Stockholms region kan stå inför i ljuset av Klimat- och Sårbarhetsutredningens slutbetänkande**

### **Ärendet**

Landstingsstyrelsen önskar Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande över Landstingsfullmäktiges beslut i budget för 2008 där uppdrag givits till Landstingsstyrelsen att i samarbete med nämnder och styrelser och andra aktörer under 2008 utreda vilka konsekvenser Stockholms region kan stå inför i ljuset av Klimat- och Sårbarhetsutredningens slutbetänkande.

### **Förslag till beslut**

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

- att* överlämna förvaltningens yttrande över remissen till Landstingsstyrelsen
- att* föreslå LS att ge Locum i uppdrag att se över möjligheter till kylning eller solavskärmning på sjukhus och särskilt på akut-, intensiv- och hjärtavdelningar
- att* omedelbart justera beslutet

### **Förvaltningens synpunkter**

Den första nationella utvärderingen av en klimatförändrings påverkan på människors och djurs hälsa i Sverige utgår från Dir 2005:80 och presenteras i Klimat- och Sårbarhetsutredningens slutbetänkande.

#### *Hälsoeffekter av en klimatförändring i Sverige*

I en av underlagsrapporterna "Hälsoeffekter av en klimatförändring i Sverige" framkommer att både globalt och i Sverige märks redan effekter av en klimatförändring genom att flera arter ändrat sina utbredningar och beteenden t.ex. ökad spridning av sjukdomsframkallande fästingar till

norra Sverige. Detta innebär att Borreliainfektionen förväntas öka kraftigt men även med ett åretruntinsjuknande som inte tidigare varit vanligt. Vidare framkommer att storleken av konsekvenserna på hälsan är beroende av ett flertal faktorer bl.a. sårbarheten hos lokala ekosystem, lokalbefolkning och samhället. Vilket innebär att de största hälsoeffekterna kommer att drabba den fattiga befolkningen.

Sverige uppges utsättas för en markant förändring av årstidernas klimat under 2000-talet med framför allt kortare och varmare vintrar vilket medför ändrad växtlighet. Mindre uttalad temperaturstegring förväntas på somrarna men med intensivare och tätare värmeböljor. Därför uppges att anpassning måste ske mot mer extrema värmeförhållanden, där en allt mer åldrande befolkning kommer att vara en känslig grupp. Äldre har högre risk att insjukna i vissa infektionssjukdomar som t ex badsårsfeber och är dessutom känsligare för effekter av extrema temperaturer.

När det gäller uppgivna hälsoeffekter på människor anges som riskgrupper förutom äldre, även personer med sjukdomar som ger särskild känslighet för värme såsom hjärt- och kärlsjukdom, lungsjukdom och försämrad njurfunktion samt patienter som står på vissa läkemedel som påverkar värmereglering, cirkulation och vätskebalans t.ex. vätskedrivande läkemedel. En tydlig överdödlighet uppges existera redan efter två dagars ihållande värme. Efter den värmebölja som inträffade i Centraleuropa 2003 där 33 000 avled varav merparten i Frankrike, infördes i Frankrike ett tidigvarningssystem där meteorologiska prognoser kopplades till hälso- och sjukvårdsresurser.

Stora svårigheter anges föreligga med att uppskatta temperaturökning och därigenom ökad dödlighet. Utifrån data under en sexårsperiod anges att om temperaturen stiger enligt troligt scenario med 1 grad till år 2025-2040, beräknas den ökade dödligheten under sommaren för Storstockholms län till drygt 2 %, vid en temperaturökning på 4 grader stiger dödligheten till drygt 5% . Om däremot antalet extrema värmeperioder ökar beräknas dödligheten ligga betydligt högre likaså stiger dödligheten vid en ökad andel äldre i befolkningen.

#### *Några föreslagna anpassningsåtgärder*

Med anledning av ovanstående föreslås i klimat- och sårbarhetsutredningen en rad anpassningsåtgärder såsom att någon form av kylning eller solavskärmning snarast bör införas på sjukhus och att kylningsmöjligheter bör införas som standard på akut-, intensiv- och hjärtavdelningar över hela landet. Samt att beredskapen vid värmeböljor bör ses över och känsliga

grupper identifieras och slutligen att en handlingsplan bör utarbetas för hur t.ex hemtjänst kan hjälpa utsatta grupper i samband med en värmebölja.

Bland föreslagna åtgärder märks också en utveckling av pollenhaltsrapportering att gälla hela landet (15 – 20 procent av unga vuxna allergiska mot pollen) samt övervakning av vissa nyckelfaktorer som möjliggör att man tidigt fångar sjukdomar som ändrar utbredning eller nya sjukdomar som börjar spridas.

#### *Remissyttrande från Statens Folkhälsoinstitut*

I remissyttrandet från Statens Folkhälsoinstitut framhålls att konsekvenserna för kvinnor respektive män många gånger kan bli vitt skilda vilket borde lyftas fram tydligare. Man understryker också slutbetänkandet kring sårbara grupper (barn, fattiga, sjuka och äldre) men anger att detta är en central slutsats och vill att därmed kraftigt understyrka betydelsen av att detta beaktas i kommande anpassningsarbete.

#### *Regeringen*

I Klimat- och sårbarhetsutredningens slutbetänkande 1 oktober 2007 framgår att anpassningar till klimatförändringarna bör påbörjas redan nu. Regeringen har i sin Budgetproposition för år 2009, Infrastrukturproposition sept -08 samt Forskningsproposition och kommande Klimatproposition dec -08 angett att Sverige behöver anpassa sig till klimatförändringarna och regeringen har därigenom avsatt extra ekonomiska resurser för perioden 2009-2011 där största satsningarna går till infrastruktur Anpassningar.

#### *Sammanfattning*

Sverige står inför kraftig påverkan av klimatförändringarna där mälardalen och särskilt kustområden, bland andra Stockholmsområdet, förväntas få varmare vintrar och ökat antal "värmeböljor" på sommaren. Detta medför risk för ändrad sjuklighet och ökad dödlighet på grund av ändrad smittspridning och höjd temperatur.

Den ökade värmen är särskilt påfrestande för sårbara grupper såsom äldre och personer med vissa kroniska sjukdomar, där dödligheten är ökad. Den ökade dödligheten ställer även ökat krav på omhändertagande av avlidna. Inom Stockholms läns landsting pågår för närvarande en översyn av rutiner och resurser för att framledes säkerställa ett optimalt omhändertagande av avlidna. Denna översyn sker i samverkan med berörda myndigheter.

Ett antal infektionssjukdomar förväntas också öka på grund av ökad spridning av vektorburna infektioner såsom Borreliainfektioner och TBE genom fästingar. De förändringar som redan inträffat, ökad förekomst av Borrelia- och TBE infektioner även höst, vinter och vår, kan behöva uppmärksammas genom informationsinsatser till både vårdgivare och befolkning. När det gäller TBE vaccinationer är det i dag brist på TBE – vaccin och denna brist beräknas kvarstå ytterligare ett antal år, vilket bör beaktas.

När det gäller spridning/utbredning i övrigt av nya infektionssjukdomar bedöms i dagsläget denna utveckling ske över tid. Bland de infektioner som anges är ökad risk för smittspridning via utomhusbad med vissa mag-tarmbakterier, hudinfektioner och systeminfektioner. Där den allvarligaste infektionen är badsårsfeber som redan idag förekommer i Sverige. Smittskyddsinstitutet följer den epidemiologiska utvecklingen och förmedlar denna kunskap till den lokala Smittskydds-enheten i SLL.

Klimatförändringarna medför också risk för översvämningar och ras med risk för föroreningar av dricksvatten samt svårigheter att kyla och förvara mat utan att tillväxt av mikroorganismer.

### ***HSN-förvaltningens synpunkter***

Med anledning av de väntade förändringarna på hälsotillståndet av mer utbredda/nya infektionssjukdomar samt de förväntade ökade värmeböljorna sommartid behöver Hälsa- och sjukvårdsnämnden, tillsammans med övriga aktörer inom Stockholms läns landsting, redan nu planera för de konsekvenser för hälso- och sjukvården i Stockholms läns landsting som klimatförändringarna innebär.

Vissa anpassningar behöver påbörjas redan nu enligt utredningen. Dit hör att någon form av kylning eller solavskärmning snarast bör införas på sjukhus och att kylningsmöjligheter bör införas som standard på akut-, intensiv- och hjärtavdelningar. Beredskapen vid värmeböljor bör ses över och känsliga grupper identifieras och en handlingsplan för hur utsatta grupper i samhället kan få hjälp i samband med en värmebölja behöver utarbetas.

Bland föreslagna åtgärder märks också en utveckling av pollenhaltsrapportering att gälla hela landet samt övervakning av vissa nyckelfaktorer som möjliggör att man tidigt fångar sjukdomar som ändrar utbredning eller nya sjukdomar som börjar spridas.

### **Föreslagna åtgärder**

Hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning bör

- tillsammans med övriga berörda aktörer inom Stockholms läns landsting gå igenom regeringens klimatproposition dec -08 och övrigt kunskapsunderlag
- tillsammans med övriga berörda aktörer inom Stockholms läns landsting utarbeta en handlingsplan för Stockholms läns landsting som sträcker sig över en längre period, med insatser både på kort och lång sikt
- särskilt särskilja och ta fram förslag till handlingsplan för de åtgärder som ligger under HSN:s ansvarsområden

### *Miljökonsekvenser av beslutet*

Beslutet medför följande konsekvenser för miljön:

Beslutet medför en anpassning av hälso- och sjukvården till de effekter som klimatförändringarna medfört för miljön, utan att ytterligare försämra miljön.

Catarina Andersson Forsman

Henrik Almkvist